

Sprawozdanie

Komisji dla reformy administracyjnej o kwestyjonarzu c. k. Rządu w przedmiocie ograniczenia podwójnej administracji w politycznym zarządzie krajów koronnych.

Wysoki Sejmie!

Dwadzieścia lat ery konstytucyjnej w Austrii minęło — a po raz pierwszy dopiero Rząd dzisiejszy, uznając prawo przysługujące Reprezentacyom krajowym na mocy §. 19. Statutów, występuje przed Sejmy wszech krajów koronnych z wezwaniem do objawienia zdania — w jakiby sposób istniejące na teraz ustawy zmieniłyby wypadło celem zapobieżenia uznanym wszechstronnie niekorzyściom, wynikającym z podwójnej administracji politycznej.

Dążność ku uporządkowaniu zawitych tych stosunków zapowiedział dzisiejszy c. k. Rząd jako integralną część swego programu poprzód już w Radzie Państwa — nie wystąpił on jednak jak to dotąd się działo, przed tę Radę z gotowym szablonem, krepującym odmienne a jednak tyle żywotne właściwości pojedynczych krajów — przeciwnie zawezwał on ich Reprezentacye, by mu udzieliły swych na długoletniem doświadczeniu opartych zapatrywań.

W tym postępowaniu upatruje komisya niezaprzeczony dowód konstytucyjnego poszanowania zasad autonomii pojedynczych krajów i wnosi, by Wysoki Sejm dzisiejszemu c. k. Rządowi wyraził swe uznanie.

Mimo to nie mogła komisya po dokładnem rozpoznaniu przedstawionego przez c. k. Rząd kwestyjonarza nie przyjść do tego przekonania, iż rozbiór poszczególnych pytań nie jest na czasie i bezpłodnym pozostaćby musiał, gdyby Sejm nie miał prawa stanowienia o zasadach organizacji władz administracyjnych tak rządowych jakoteż autonomicznych w naszym kraju.

Zdanie to wypowiedziała komisya w dalszym ciągu zaprojektowanej odpowiedzi.

Na tym oświadczeniu wszakże nie mogła i nie chciała komisya ograniczyć swej odpowiedzi.

Nie mogła tego uczynić ze względu na pojawiające się w kraju liczne żądania wzmożnienia działalności władz autonomicznych i rozszerzenia ich zakresu działania, niemniej ze względu na stanowisko Wysokiego Sejmu, którego zadaniem jest: powoli lecz bezustannie a nawet

bez oglądania się na doraźny skutek, wskazywać drogę rozwoju moralnych i materialnych podstaw naszego narodowego życia —

a nie chciała tego uczynić, bo ma przekonanie, iż Rząd dzisiejszy, poparty przez zastępców kraju naszego, uwzględni uprawnione nasze wnioski i da tem dowód, że odmienne od swych poprzedników zajął stanowisko.

W tych pozytywnych, aczkolwiek w ogólnych tylko zarysach w ustępie II. zaproponowanej odpowiedzi skreślonych wnioskach ponawiane są tylko żądania te, które już poprzód kilkakrotnie w Sejmie wypowiedziane były — mianowicie żądanie:

1. o połączenie kilku gmin i obszarów dworskich w okręgi administracyjne, których zadaniem będzie pod odpowiedzialnością naczelników autonomicznych wykonywać przekazane dotąd poszczególnym gminom czynności poruczonego zakresu, niemniej te czynności policji miejscowej, które przez nie należycie wykonywane być nie mogą;
2. o przekazanie naczelnikom okręgów administracyjnych czynności sędziów pokoju;
3. o ograniczenie liczby dotychczasowych powiatów politycznych względnie Starostw i Rad powiatowych z zastrzeżeniem, iż Sejm krajowy ograniczenie to za stosowne uzna;
4. o przyznanie organom samorządu krajowego — jednak bez naruszenia ich odrębności — odpowiedniego wpływu na załatwianie niektórych spraw, należących obecnie do zakresu działania władz rządowych — wreszcie
5. o wprowadzenie w życie tych dawniej już przez Sejm powziętych uchwał, których dążnością było, zapewnić organom autonomicznym skuteczne wykonywanie ich postanowień.

Ułożony na podstawie tych zapatrywań projekt odpowiedzi na kwestyjonarz c. k. Rządu przedstawia **komisyja** Wysokiemu Sejmowi *sub A.* z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy załączoną odpowiedź uchwalić.

Mniejszość komisji przedstawia Wysokiemu Sejmowi swój oddzielny wniosek *sub B.*

Niniejszem sprawozdaniem załatwioną jest jednocześnie petycja Nr. 610 gminy Rozdół, tycząca się zmiany ustroju administracyjnego.

Grocholski,
Przewodniczący.

P. Gross,
Sprawozdawca.

A.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na zapytanie c. k. Rządu co do ograniczenia podwójnej administracji celem jej uproszczenia, Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi razem z Wielkiem Księstwem Krakowskiem oświadcza co następuje:

- I. Sejm wyraża uznanie c. k. Rządowi za to, że zwrócił uwagę na potrzebę reformy administracji, a zasiągając w celu jej przeprowadzenia zdania Reprezentacyi poszczególnych królestw i krajów, złożył niewątpliwy dowód konstytucyjnego poszanowania zasady ich autonomii.

Wszelako nie sądzi, iżby jakakolwiek reforma tego rodzaju, a mianowicie reforma oparta na ograniczeniu podwójnej administracji w kraju mogła skutecznie i z prawdziwą dla kraju korzyścią być przeprowadzona, nie będąc stosownie do odrębnych potrzeb i właściwości kraju naszego jednolicie w związku z całością reform administracji obmyślana. Tym zaś warunkom stałoby się wtedy tylko w pełnej mierze zadość, gdyby Sejm miał prawo stanowić o zasadach organizacyi władz administracyjnych tak rządowych jakoteż autonomicznych w naszym kraju.

II. Sejm niezapoznaje licznych i znaczących niedogodności obecnego ustroju administracyjnego, mniema jednak, że one nie są wyłącznie spowodowane dwoistością administracyi, ale także i to w znacznej części zakresem czynności i obowiązków, jakie ustawodawstwo istniejące wkłada na gminę wiejską i małomiejską, a którym gmina w dzisiejszym składzie żadną miarą odpowiedzieć nie jest w stanie.

W przekonaniu, że sprawa reformy administracyjnej w swej całości nie jest jeszcze dojrzała i dostatecznie przygotowana, a przygotować ją można najwłaściwiej przez zaprowadzenie zmian częściowych i usuwanie kolejno tych niedogodności, które się w zastosowaniu okazały najbardziej dotkliwe — Sejm ogranicza się do wskazania tych, co stanowiąc niejako podwalinę innych, torować mogą skutecznie do nich drogę.

A w szczególności należy zdaniem Sejmu:

- a) Z dotychczasowych gmin, pozostawiając im samoistny zarząd ich majątków i własnych zakładów, i z obszarów dworskich, tworzyć w stosownie złożonych okręgach, większe okręgowe gminy administracyjne dla wykonywania pod odpowiedzialnością ich naczelników policyi miejscowej, załatwienia spraw poruczonego zakresu działania i sprawowania czynności Sądów pokoju, których rychłego zaprowadzenia domagamy się jak najusilniej;
- b) dla uproszczenia administracyi i umniejszenia jej kosztów po utworzeniu okręgowych gmin administracyjnych, rozszerzyć granice teraźniejszych powiatów, a tem samem ograniczyć ich liczbę, jakoteż liczbę Rad i c. k. Starostw powiatowych pod warunkiem, iżby o potrzebie i stosowności takiego rozszerzenia słuchana była Reprezentacya krajowa;
- c) organom samorządu krajowego i powiatowego winien, bez naruszenia ich odrębności, przyznany być odpowiedni wpływ przy załatwianiu spraw, należących obecnie do zakresu działania c. k. władz rządowych, jak nadzoru nad wykonaniem ustawy o zarazie bydła, regulacyi rzek, dróg państwowych, ustawy leśnej, spraw dotyczących poboru wojska, udzielania koncesyi przemysłowych i t. p. oraz zapewniona skuteczność postanowień organów autonomicznych w myśl uchwał Sejmu z dnia 5. października 1878 które nieotrzymały sankcyi.

B. Wniosek mniejszości.

Mniejszość komisji zgadzając się z **pierwszym ustępem** przedłożonej Wysokiemu Sejmowi odpowiedzi większości, nie sądzi jednak, ażeby droga wskazana w drugim ustępie przez większość komisji, wiodła do istotnej poprawy urządzeń administracyjnych w naszym kraju.

Dążąc do usunięcia licznych i znaczących niedogodności dzisiejszego ustroju administracyjnego, spowodowanych w znacznej części zakresem czynności i obowiązków włożonych na gminę wiejską i małomiejską, a uważając, że sprawa reformy administracyjnej w swej całości nie jest jeszcze dostatecznie dojrzała i przygotowana, sądzi większość komisji, że drogą do tej reformy wiodącą byłoby:

- 1) wytworzenie z gmin wiejskich i obszarów dworskich większych gmin administracyjnych, któreby pod odpowiedzialnością ich naczelników objęły wykonanie własnego i poruczonego zakresu działania i sprawowały czynności Sądów pokoju;
- 2) zmniejszenie liczby teraźniejszych powiatów dla uproszczenia administracyi i umniejszenia jej kosztów.

Mniejszość komisji sądzi, że odbierając dzisiejszej gminie cały jej własny i poruczony zakres działania, odejmuje się gminom znaczenie jednostek administracyjnych, a pozostawia tylko

charakter korporacji, mających samoistny zarząd majątkiem i własnymi zakładami, za czem idzie konieczność wytworzenia innej gminy, mogącej stanowić podstawę urządzeń administracyjnych, którą w takim razie mogłaby być jedynie gmina zbiorowa.

Mniejszość komisji nie uważa tak radykalnej przemiany, jaką zwinięcie dzisiejszych gmin, jako jednostek administracyjnych, a wprowadzenie gminy zbiorowej byłoby musiało, za rzecz odpowiednią. Nie sądzi dalej, ażeby zmniejszenie liczby powiatów wyrzucić mogło wpływ zbawienny, a ma nadto obawę, że rozrywając dzisiejszą organizację powiatową i oddalając od ludności bliską styczność z reprezentacją powiatu, osłabiłoby się mogło doniosłość jej działania i jej wpływ bezpośredni na ludność. Z tych powodów sądzi mniejszość, że drogą bardziej wskazaną, nie odbiegającą tak daleko od dzisiejszego ustroju, a dającą przeciw możliwość przeprowadzenia stopniowych ulepszeń i uwzględniającą zarazem wielką różnorodność stosunków w pojedynczych powiatach, byłoby raczej: nadanie radom powiatowym prawa tworzenia okręgów z gmin wiejskich i obszarów dworskich, dla skutecznego sprawowania niektórych a najważniejszych czynności policji miejscowej.

Mniejszość komisji uważa za swój obowiązek określić bliżej wskazany przez nią kierunek zmian w urządzeniach gminnych, który wyrażałby się wydatniej w następującym zarysie.

1. Dla lepszego i skuteczniejszego sprawowania policji miejscowej a mianowicie:

a) policji drogowej t. j. starania o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;

b) policji polowej;

c) policji zdrowia;

d) policji nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

e) policji ogniowej i policji budowniczej, wykonywania przepisów porządku budowniczego i udzielania policyjnego pozwolenia na budowy, może rada powiatowa uchwalić utworzenie okręgów z gmin wiejskich i obszarów dworskich z uwzględnieniem obszaru i ludności, w którym to razie sprawowanie wymienionych powyżej czynności w połączonych w okręgi gminach i obszarach dworskich, przechodzi na naczelnika okręgowego.

Przeprowadzony podział na okręgi wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy i przez polityczną władzę krajową.

2. Naczelników okręgowych mianuje Wydział powiatowy a zatwierdza polityczna władza powiatowa. Rada powiatowa uchwała ich wynagrodzenie.

3. Przy sprawowaniu czynności wyżej oznaczonych wstępuje naczelnik okręgowy w prawa i obejmuje obowiązki zwierzchności gminnej.

Tok instancyj pozostaje taki jak go określa ustawa gminna w zastosowaniu do zwierzchności gminnej.

4. Wydział krajowy określi regulaminem władzę dyscyplinarną Wydziału powiatowego nad naczelnikami okręgowymi i oznaczy potrzebną do sprawowania takiego urzędu kwalifikację.

5. Wydział powiatowy może w obrębie okręgu gminnego wydawać obowiązujące przepisy, dotyczące się wyżej wymienionych spraw policji miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną, aż do wysokości 15 zł.

6. O ile miasteczka niemające dostatecznych środków do wypełniania policji miejscowej przyłączone być mają do okręgu gminnego, orzeka na wniosek rady powiatowej Wydział krajowy za poprzedniemi oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że ze względów publicznych przeciw temu niema nic do zarzucenia.

7. Gminy i obszary dworskie połączone w okręgi, tylko mocą ustawy rozłączone być mogą.

Wreszcie sądzi mniejszość komisji, że zamierzone zmiany w ustroju administracyjnym są tak doniosłe i ze stosunkami życia tak blisko związane, że projekt do takiej ustawy nie mógłby być w krótkim okresie czasu, przeznaczonym dla prac sejmowych, jeszcze w bieżącej

sesyi należyście i wszechstronnie opracowanym. Dla tego też mniejszość komisji ogranicza się obecnie do przedstawienia Wys. Sejmowi rezolucji wzywającej Wydział krajowy do przedłożenia odnośnych projektów na najbliższą sesję sejmową

Mniejszość komisji wnosi przeto

I. Wysoki Sejm raczy w miejsce ustępu II. wniosku komisji powziąć następującą uchwałę:

II. Sejm nie zapoznaje licznych i znaczących niedogodności obecnego ustroju administracyjnego, mniema jednak, że one nie są wyłącznie spowodowane dwoistością administracji, ale także brakiem postanowień zapewniających wykonanie uchwał Repezentacyj powiatowych i zakresem czynności i obowiązków, jakie ustawodawstwo istniejące wkłada na gminę wiejską i małomiejską, a którym z rzadkimi tylko wyjątkami gmina w dzisiejszym składzie odpowiedzieć nie jest w stanie.

W przekonaniu, że tym niedogodnościom i brakom w danych okolicznościach najwłaściwiej zaradzić można wprowadzeniem zmian częściowych, Sejm zwraca uwagę c. k. Rządu na dawniejsze swoje w tej mierze usiłowania, dążące do stopniowej naprawy urzędzeń gminnych i powiatowych i sądzi, że dla ulepszenia tych urzędzeń byłoby pożądanem:

1. Nadanie Radom powiatowym prawa tworzenia z gmin wiejskich i obszarów dworskich okręgów, dla skutecznego sprawowania policyi miejscowej, mianowicie spraw objętych w §. 27. lit. c, d, f, g, k ust. gm. przez organa odpowiednio kwalifikowane mianowane przez Wydział powiatowy, a zatwierdzone przez polityczną władzę powiatową.

2. Zabezpieczenie wykonania uchwał Repezentacyj powiatowych w myśl uchwalonego przez Wysoki Sejm w r. 1874. projektu do ustawy.

3. Poddanie urzędników gmin wiejskich pod nadzór rządowych i samorządnych władz powiatowych w myśl uchwalonego przez Sejm w r. 1878. projektu do ustawy.

Wreszcie uważa Sejm za konieczny warunek zapewnienia naszemu krajowi pomyślniejszego rozwoju wprowadzenie instytucji Sądów pokoju dla orzekania w sprawach cywilnych drobiazgowych i w sprawach karnych o przestępstwa.

2. Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucję:

Polecą się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył:

a) projekt do ustawy nadającej Repezentacyom powiatowym prawo tworzenia z gmin wiejskich i obszarów dworskich okręgów — celem lepszego sprawowania policyi miejscowej mianowicie spraw objętych w §. 27. lit. c, d, f, g, k ust. gmin. przez organa odpowiednio kwalifikowane, mianowane przez Wydział powiatowy, a zatwierdzone przez polityczną władzę powiatową;

b) projekt do ustawy zapewniającej wykonanie uchwał Repezentacyj powiatowych w myśl uchwały Sejmu z r. 1874. w tym przedmiocie;

c) projekt do ustawy poddającej urzędników i funkcyonaryuszów gmin wiejskich pod nadzór rządowych i samorządnych władz powiatowych w myśl uchwały Sejmu w tym przedmiocie w r. 1878. powyższej.

Czartoryski.

Pilat.

Wasilewski.

Alfons Czajkowski,

Sprawozdawca mniejszości.

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

1. Wyniki badań nad metodami...

W ramach niniejszych badań przeprowadzono szereg...

Wyniki badań wskazują na istotne różnice między...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W ramach niniejszych badań przeprowadzono szereg...

Wyniki badań wskazują na istotne różnice między...

2. Wyniki badań nad metodami...

W ramach niniejszych badań przeprowadzono szereg...

Wyniki badań wskazują na istotne różnice między...

Alina Górska

Warszawa